

YENİ MÜFREDAT

5

DERŞ NOTLARI

1. ÖĞRENME ALANI

Sosyal Bilgiler
5. Sınıf

Mustafa PETEK
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

SosyalKampüs

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Câni, cânâni, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

MEHMET AKİF ERSOY

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir. Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk İstiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

ÖN SÖZ

Değerli Öğretmenlerimiz, Sevgili Öğrenci Arkadaşlarımız;

Sosyal Bilgiler alanındaki değişimleri yakından takip eden **Sosyal Bilgiler Zümresi** olarak 5. Sınıfın değişen müfredatına % 100 uyumlu ders notlarını öğretim sürecinde faydalanmanız için hazırladık.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığının **2024-2025** yılında itibaren geçerli olmak üzere 5. sınıflar için yapmış olduğu müfredat değişikliğini en ince detayına kadar inceleyerek öğrenme alanları ve öğrenme çıktılarına uyumlu bir çalışma hazırladık.

Hedefe ulaşmak için programlı ve düzenli çalışma kadar kullanacağınız kaynak kitaplar da çok önemlidir. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler müfredatını dikkate alarak hazırladığımız diğer proje ve çalışmalarımızı da **@sosyalkampuss** sosyal medya hesabımızdan takip edebilirsiniz.

Büyük bir mutlulukla paylaştığımız tüm dokümanlarımızın sizlere faydalı olmasını dileriz.

Mustafa PETEK

İÇİNDEKİLER

1. BİRLİKTE YAŞAMAK

7

2. EVİMİZ DÜNYA

33

57

3. ORTAK MİRASIMIZ

BİRLİKTE YAŞAMAK

1.
Öğrenme
Alanı

RESİMLİ KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

GÖRSEL	KAVRAM	ANLAMI
	Rol	Bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev.
	Dayanışma	Toplumun kurum ve kuruluşları ile ortak değerler konusunda birleşmesi ve birlikte hareket etmesine dayanışma ismi verilir.
	Birlik ve beraberlik	Bir topluluğun veya milletin, ortak değerler ve hedefler doğrultusunda bir arada hareket etmesi ve dayanışma içinde olması anlamına gelir.
	Grup	Görüşleri, çıkarları bir olan kimseler bütünü, ekip.
	Hak	İnsanların belirli sınırlar ve kurallar çerçevesinde bir işi yapma yetkisini ifade eder.
	Sorumluluk	Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi.
	Kültür	Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler bütünü.

TEST ADI	KONU ADI	SORU	D	Y	B

- Dâhil olduğumuz gruplarda birtakım **rollere** sahip oluruz. Örneğin; aile içinde çocuk, okulda öğrenci, sınıfta sınıf başkanı ve hentbol takımında kaleci rolünde olabiliriz. Birden çok grupta yer aldığımız için aynı anda birden fazla role de sahip oluruz. Dâhil olduğumuz gruplara ve üstlendiğimiz rollere göre çeşitli haklar elde eder ve sorumluluklar üstleniriz.
- Rollerimizin bir kısmını **doğuştan** kazanırken bir kısmını ise kendi çabalarımız ile **sonradan** elde ederiz.

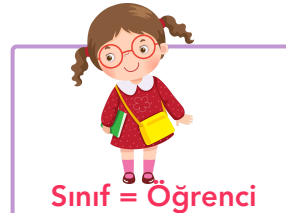
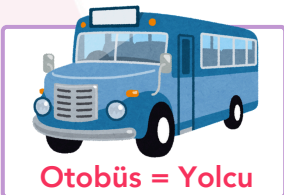
Doğuştan Kazanılan Roller

Kişisel beceri ve yeteneklerimizin dışında bir çabamız olmadan sahip olduğumuz rollerdir. Zaman içerisinde kardeşimiz olduğunda ağabey veya abla olmak da buna örnek verilebilir.

Sonradan Kazanılan Roller

Kendi çabalarımız sonucu elde ettiğimiz rollerdir. Örneğin, öğrenci ya da meslek sahibi olmak gibi.

- Görevlerimiz ya da toplumun bizden beklediği davranışlar olarak ifade edebileceğimiz roller çok çeşitli olabilir. Bu çeşitliliği gün içerisinde dahi yaşayabiliriz.

- Rollerimiz gruplara göre farklılık gösterdiği gibi, zaman içerisinde de değişim gösterebilir. Zaman içerisinde kardeşimiz olduğunda ağabey/abla rolünü ediniriz.
- Rollerimiz bize birtakım **haklar** ve **sorumluluklar** yükler. Haklarımız hukukun çizdiği sınırlar çerçevesinde sahip olduğumuz kazanımlar ya da yapabileceklerimizle ilgilidir. Sorumluluklarımız ise üstlendiğimiz rollerimizin gereklerini yerine getirmeyle ilgilidir.

Örnek:

- Okulda eğitim öğretim hizmetlerinden faydalanmak (Hak)
- Okula zamanında gitmek ve kurallara uymak (Sorumluluk)

- Toplumsal hayatta dâhil olduğumuz gruplardan biri de komşu grubudur. Aşağıda komşuluk ile ilgili hadis-i şerif ve atasözlerine yer verilmiştir.

Komşusu açken tok
yatan bizden değildir.
(hadis-i şerif)

Komşu komşunun
külüne muhtaçtır.
(atasözü)

Ev alma, komşu al.
(atasözü)

- ☀ Aile, içinde bulunduğumuz ilk grup ve aynı zamanda ilk sosyal kurumdur. Diğer gruplara göre sürekliliği uzundur. Örneğin öğrencilik belli bir süre devam eden bir roldür fakat aile içindeki roller daha uzun süre devam eder.

1. Sizler gün içinde hangi rolleri üstleniyorsunuz? Yazınız.

CEVAP:

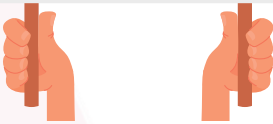
[illegible]

Kültür Nedir?

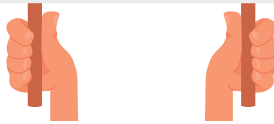
- Bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği, kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi özelliklerin tümüne **kültür** denir. Kùltürler genel olarak ait oldukları topluma özgü olur. Bu nedenle, bir topluma ait kültürel öğelerin aynı şekilde başka bir toplumda görülmemesi doğaldır.
- Toplum içinde dayanışma, birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli bir yer tutar. Kùltür, bir toplumu millet yapan ve diğer milletlerden ayıran önemli bir değerdir.
Örneğin; Türk kùltürü, Türk milletin hayat tarzını yansıtır.
- Ülkemize yurt dışından eğitim veya turizm amaçlı birçok misafir gelmektedir. Bizler, kùltürümüzün önemli bir değeri olan Türk misafirperverliği gereği ülkemize gelen misafirleri dil, din, renk ayrımı yapmadan saygı ve sevgiyle karşılarız. Misafirperverliğimizden ve kültürel saygımızdan etkilenen bu misafirlerin bir kısmı ülkemize yerleşmeyi tercih etmektedir. Bu durum ülkeler arası etkileşimi artırır.

Farklı kültürlere saygı ile yaklaştığımızda;

Dünyada barış ortamı
güçlenir.

Ön yargıların azalması sağlanır.

Kültürel farklılıklar rahatça
yaşanabilir.

- Dünya üzerinde farklı kültürlere sahip yüzlerce toplum vardır. Her toplumun kendine özgü özellikleri vardır. Toplumumuzda sık kullanılan söz ve davranışlar başka toplumlarda bilinmiyor olabilir.

Farklı kùltùrlere sahip toplumların barış ve dñzen içinde yaşaması birbirlerine duydukları saygıyla mümkündür.

Türk kültüründe misafirperverlik, başkalarının kültürel özelliklerine saygı ile yaklaşmak vardır. Türk kültürü, bu özellikleri sayesinde yüzyıllarca ayakta kalmıştır.

Tayland

Taylandlılar selamlaşırken avuç içlerini birleştirir ve baş parmaklarını çenelerine doğru yaklaşıtırlar. Bu arada diğer parmak uçları alınlarına değecek şekilde başlarını öne doğru eğerler.

Çin

Çin'in Tibet bölgesinde karşılıklı olarak dil çıkarmak oldukça kibar bir selamlaşmadır

- Fatih Sultan Mehmet'in Bosna'da yaşayanlara yönelik yayınladığı ferman farklı inanç ve kültürlerle gösterilen saygının bilinen örneklerinden biridir:

İhsan edip Bosna rahiplerine buyurdum ki;

Kiliselerinizde korkusuzca ibadet ve memleketimizde korkusuzca ikamet edin. Ne vezirlerimden ne de halkımdan kimse bunları incitmesin ve rencide etmesin. Canları, malları ve kiliseleri güvencem altındadır.

1. Kültürel özelliklere saygı duymak neden önemlidir? Yazınız.

CEVAP:

[illegible]

- Hayatta bazen yalnız iken yapamayacağımız, üstesinden gelemeyeceğimiz işler vardır. Böyle zamanlarda iş birliği yapmak, gücümüzü ve yeteneklerimizi birleştirmek gerekir. Böyle durumlarda toplumun diğer bireyleri, güç ve olanaklarını gönüllü olarak ihtiyacı olanlar için kullanır. Buna **sosyal yardımlaşma** denir.
- Ülkemizin kırsal kesimlerinde yaşayan köylülerimizin köyün işlerini el birliğiyle yapmalarına **imece** denir. İmece, toplumumuzda geçmişten günümüze gelen bir sosyal dayanışma kültürüdür.
- Komşuların birbirlerine yemek vermesi, aşure gününde aşurelerin dağıtılması, cenaze evlerine yemek götürülmesi, düğünlerde hediye verilmesi vb. davranışlar Türk toplumunun **yardımlaşma** ve **dayanışma** örneklerindendir.
- Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde meydanlara, cami ve çeşme yanlarına yardımlaşma amaçlı **sadaka taşı** konurdu.
-

Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın bazı faydaları şunlardır:

Dayanışmanın ve Merhametin Simgesi Sadaka Taşları

Osmanlı Devleti'nde genellikle cami etrafında bulunan ve üzerinde para konulabilecek bir oyuğu bulunan sadaka taşları, mesaisine akşam karanlığında başlardı. Dar ve çıkmaz sokaklı Osmanlı mahallesine karanlık çöktüğünde canlanırdı sadaka taşları. Yardım etmek isteyenler bu taşın üstüne para bırakırdı. Sadaka taşlarına para bırakıldıktan sonra derdini kimseye anlatamayan ihtiyaç sahibi kişiler gecenin geç saatlerini bekler, kimseye görünmeden ihtiyacı kadar olan parayı alırdı ve diğer ihtiyaç sahiplerini de düşünürdü.

- Ülkemizde toplumsal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine yönelik çalışmalar, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmektedir.

KIZILAY

Afetlerde ve olağan dönemde ihtiyaç sahiplerine yönelik yardım sağlar. Güvenli kan teminini gerçekleştirir.

DARÜŞŞAFKA

Maddi imkânları yetersiz olan çocuklara kaliteli bir eğitim fırsatı sunar.

1. Çevrenizde gerçekleşen yardımlaşma faaliyetlerine örnekler veriniz.

CEVAP:

[illegible]

NOT DEFTERİM

ÖĞRENME ALANI-1 (ÖDEV)

	KAYNAK KİTAP ADI	ÖDEV SAYFALARI
1.		
2.		
3.		